Veiligheid

Sedert de toetreding tot de Noordatlantische Verdragsorganisatie (NAVO) in 1949 is de veiligheid van Nederland steeds in verband gebracht met de tegenstelling tussen Oost en West. Het geweldige militaire potentieel van de voormalige Sovjet-Unie, zowel nucleair als conventioneel, werd gecombineerd met een somtijds zeer agressieve houding. Landen die binnen de invloedssfeer van de Sovjet-Unie lagen moesten een enkele keer een dreigen met, en soms de feitelijke inzet van, militaire middelen ervaren. Dat heeft ertoe geleid dat het gehele veiligheidsdenken in Nederland en in de meeste andere Westeuropese landen was gebaseerd op de militaire dreiging die van dit Euraziatische land uitging. Uit de verschillende defensienota's die in de afgelopen decennia zijn verschenen, blijkt dit zeer duidelijk. Vrijwel de gehele defensie-inspanning van Nederland was gericht op het in bondgenootschappelijk verband weerstaan van die dreiging. Typerend voor deze benadering is bijvoorbeeld het gestelde in de Defensienota van 1984. Hierin werd meegedeeld, dat de Oost-Westverhouding al meer dan vijfendertig jaar de belangrijkste factor in het Nederlandse veiligheidsbeleid is. Voor het oplossen van conflicten buiten het NAVO-gebied daarentegen zou de nadruk op het gebruik van niet-militaire middelen moeten worden gelegd.

Het wegvallen van de spanning tussen Oost en West heeft in Nederland, maar ook in vele andere landen, geleid tot een herbezinning op het veiligheidsbeleid.

De beoordeling van de veiligheidssituatie wordt voor een belangrijk deel bepaald door de regionale situatie. Nu de machtspositie van de rechtsopvolger van de Sovjet-Unie ernstig is aangetast, zijn met name deze gebiedsgebonden omstandigheden van overwegende invloed geworden. Daardoor zullen de visies van de verschillende landen ten aanzien van hun veiligheid sterk kunnen uiteenlopen. Zo blijkt de hierboven vermelde ontspanning aan Finland grotendeels voorbij te gaan. Het terugtrekken van de troepen van de voormalige Sovjet-Unie uit Midden-Europa heeft tot resultaat gehad, dat vele eenheden in de buurt van de Fins-Russische grens zijn terechtgekomen. Voor de Finnen is dit bepaald geen reden om nu te spreken van het verdwijnen van de dreiging uit oostelijke richting. In Zuid-Europa daarentegen maakt men zich enige zorgen over de dreiging uit zuidelijke richting. In het themanummer van het tijdschrift „Jason" van december 1991 over het Middellandse-Zeegebied signaleert een van de schrijvers (Sahagun) o.m. een groot demografisch probleem in de Arabische landen, die aan die zee liggen. In het jaar 2000 zouden honderd miljoen monden meer moeten worden gevoed dan nu. Ook zullen in de jaren '90 jaarlijks 600.000 nieuwe banen moeten worden gevonden. De economische ongelijkheid tussen de noord- en zuidoever, die 10:1 bedraagt, zal een geweldige migratiedruk blijven veroorzaken. Het is dan ook niet onbegrijpelijk dat de schrijver refereert aan de nieuwe strategische conceptie van de NAVO, waarin de ontwikkelingen in dit gebied worden aangemerkt als een risico voor de veiligheid van het bondgenootschap.

Het ligt in de rede te veronderstellen, dat elders in de wereld nog andere factoren een rol spelen en van invloed zijn op het veiligheidsbeleid van het desbetreffende land.

Alhoewel de mogelijkheid van een grootschalig conflict door Nederland niet geheel wordt uitgesloten, wordt de hoofdaandacht hier te lande nu gericht op gebieden, die buiten het NAVO-verdragsgebied zijn gelegen. In de bekende en veel geciteerde lezing van de minister van defensie voor het Nederlands Genootschap voor Internationale zaken op 31 maart van dit jaar, wordt met nadruk gesteld, dat het in de toe-

komst zal gaan om „crisismanagement, waaronder vredesoperaties" in die gebieden.

Men zou mogen verwachten dat bij een dergelijke fundamentele heroriëntatie van het veiligheidsbeleid uitgebreid zou worden aangegeven aan welke gebieden moet worden gedacht en in welke mate Nederland een bijdrage zou kunnen leveren. In eerdere editorialen is reeds beklemtoond dat dergelijke aanwijzingen of althans aanduidingen kunnen bijdragen aan een doelgerichte opleiding en training van het personeel, tijdige aanschaffing van het (aanvullend) benodigde materieel en het treffen van voorbereidingen, inbegrepen het maken van *contingency plans*, maar noch in de Defensienota 1991, noch in de hierboven vermelde lezing van de minister is daaraan uitgebreid aandacht besteed. Volstaan wordt met de mededeling (Defensienota), dat

...de conflictstof tussen en binnen staten – vooral in het Midden-Oosten – zich opeenhoopt door economische en etnische en religieuze tegenstellingen.

Op grond van deze mededeling mag worden aangenomen, dat het Midden-Oosten in ieder geval tot de potentiële inzetgebieden behoort. Voor het overige is het dus onbekend.

Het ontbreken van een geautoriseerde Nederlandse visie behoeft echter geen beletsel te zijn om zich een beeld te vormen van de situatie en de ontwikkelingen in andere delen van de wereld. Voor feitelijke informatie over bepaalde landen en gebieden betreffende geschiedenis, geografie, demografie, politiek systeem e.d., kan men terecht in vrijwel elke (openbare) bibliotheek. Voor een beoordeling van de mate van stabiliteit, de mogelijkheid tot het ontstaan van interne of externe conflicten zal men echter gebruik moeten maken van tijdschriften en studies die specifiek de aandacht richten op aspecten, die tot een conflict aanleiding kunnen geven. In dat geval zal een uitgebreide (literatuur)studie nodig zijn.

Aan deze meningsvorming wil ook de Militaire Spectator een bijdrage leveren. In dat verband zijn de Nederlandse militaire attachés uitgenodigd in een artikel aan te geven hoe de veiligheidssituatie wordt ingeschat door de landen waar zij zijn geaccrediteerd. Niet alle attachés waren in de positie hun medewerking te verlenen. Ook hebben de attachés die wel een bijdrage leverden in een enkel geval enige terughoudendheid moeten betrachten en zijn daardoor enigszins van het onderwerp afgeweken. Ondanks deze beperkingen en de mogelijkheid dat het artikel als gevolg van recente gebeurtenissen niet geheel actueel meer is, wordt toch een interessant overzicht verkregen. Hieruit blijkt dat zelfs dicht bij huis de visies behoorlijk kunnen afwijken van de Nederlandse benadering.

In de komende maanden zullen deze artikelen successievelijk worden geplaatst. In het geval een bepaald land of gebied, dat van belang wordt geacht, niet in de geleverde bijdragen is behandeld, zullen schrijvers die als deskundig bekend staan, worden uitgenodigd een bijdrage te leveren. De hiervoor aangegeven mogelijkheden om meer inzicht te krijgen in de ontwikkelingen elders in de wereld, inbegrepen de artikelen die in de Militaire Spectator zullen worden opgenomen, laten onverlet de noodzaak vanuit de top van de defensieorganisatie meer informatie ter beschikking te stellen over mogelijke inzetgebieden en de aard van inzet.